

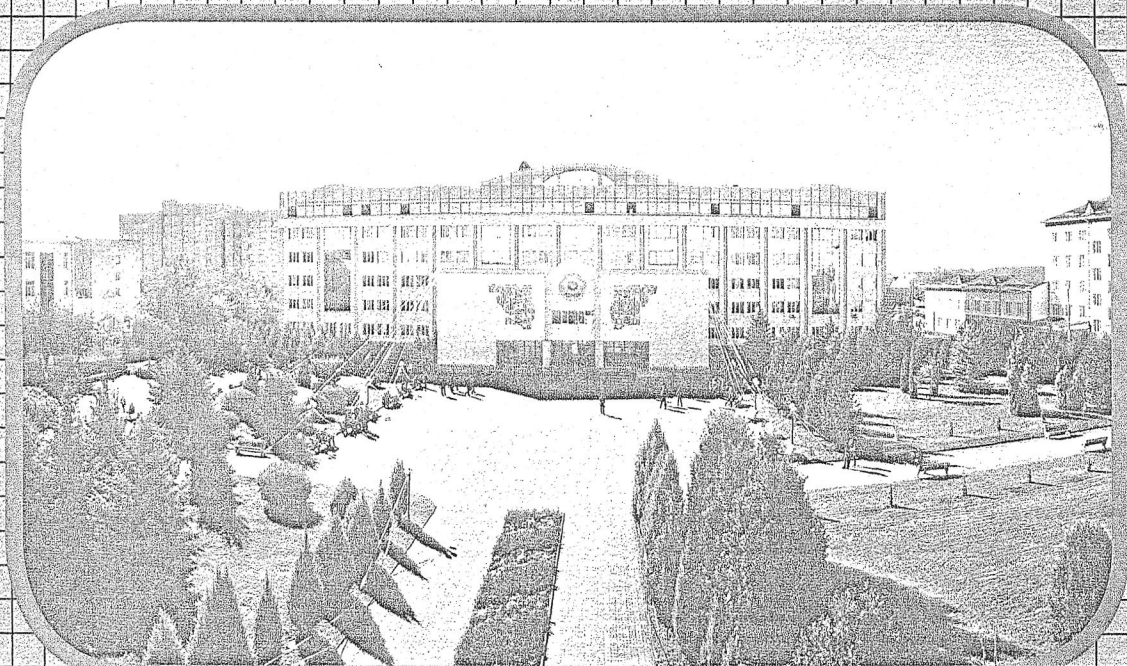
ISSN 2306-4242

ЗБІРНИК наукових праць

Вінницького національного
аграрного університету

факт - 2013 - травень (05)

Серія: **Економічні науки**

Випуск

4(81)

ТІ

2013

Таврова Л.В.

ISSN 2306-4242

МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ПРОДОВОЛЬСТВА УКРАЇНИ

ВІННИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

0,848 а = 114 м²

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

Вінницького національного аграрного університету

Серія: Економічні науки

Випуск 4 (81)

Вінниця – 2013

Збірник наукових праць Вінницького національного аграрного університету. Серія Економічні науки / Редколегія: Калетнік Г.М. (головний редактор) та інші. – Вінниця: ВНАУ, 2013. - Випуск 4 (81).

Видається за рішенням Вченої ради Вінницького національного аграрного університету.

Згідно Постанови президії ВАК України від 11 вересня 1997 року дане наукове видання є таким, у якому дозволено публікувати основні результати дисертаційних робіт.

Включений до міжнародних наукометричних баз даних: *Російський індекс наукового цитування (РІНЦ)* та *Index Copernicus* (Польща).

У збірнику висвітлено актуальні питання економічного розвитку держави, подальшого удосконалення економічних відносин, перспектив розвитку окремих галузей в умовах трансформації народного господарства.

Збірник розрахований на наукових співробітників, викладачів вузів, аспірантів, студентів та фахівців сільськогосподарського виробництва.

Свідоцтво про державну реєстрацію засобів масової інформації
КВ 16644-5116ПР від 30.04.2010р.

Редакційна колегія

Калетнік Г.М., – головний редактор, доктор економічних наук, професор, член-кореспондент НААН України

Мазур А.Г. – заступник головного редактора, доктор економічних наук, професор

Авдіївський В.І. – доктор юридичних наук, професор (Росія)

Дани Дж.В. – доктор, професор (США)

Горська Є. – доктор економічних наук, професор (Словаччина)

Клепацкі Б. – доктор економічних наук, професор (Польща)

Коляденко С.В. – доктор економічних наук, професор

Малік М.Й. - доктор економічних наук, професор, академік НААН України

Масленнікова Н.П. – доктор економічних наук, професор (Росія)

Мороз О.В. – доктор економічних наук, професор

Правдюк Н.Л. – доктор економічних наук, професор

Прутська О.О. – доктор економічних наук, професор

Ціхановська В.М. – кандидат економічних наук, доцент

Чернюк Л.Г. – доктор економічних наук, професор

Відповідальний секретар – Колесов О.С., к.е.н., доцент, ВНАУ

Адреса редакції: 21008, Вінниця, вул. Сонячна, 3, тел. 46-00-03

© Вінницький національний аграрний університет

<http://econjournal.vsau.org/>

Румик І. І. ФОРМУВАННЯ ВНУТРІШНЬОГО РИНКУ ЗЕРНОВИХ І ТЕХНІЧНИХ КУЛЬТУР В УМОВАХ ПРОДОВОЛЬЧОЇ КРИЗИ	196
Січко Т. В., Ковальчук О. А. ЕЛЕКТРОННІ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ВИЩИМИ НАВЧАЛЬНИМИ ЗАКЛАДАМИ УКРАЇНИ	208
Ставська Ю. В. ТЕХНІЧНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЯКОСТІ ПРОДУКЦІЇ АГРАРНОГО СЕКТОРА УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	218
Сьомченков О. А. ОПТИМІЗАЦІЯ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН З ВИКОРИСТАННЯМ ФОНДОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ	225
Токарчук Д. М. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ ЗАЙНЯТОСТІ СІЛЬСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ НА ПЕРІОД ДО 2020 РОКУ	237
Томчук О. В. СУЧАСНИЙ СТАН, ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БІРЖОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ	247
Фабіянська В. Ю. БІОЛОГІЧНЕ ПАЛИВО ЯК ОБ'ЄКТ ЗОВНІШНЬОГО ТА ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКОГО КОНТРОЛЮ	261
Фурман І. В., Підгірняк А. О., Паламар Я. С. МІЖНАРОДНИЙ ВАЛЮТНИЙ ФОНД В КОНТЕКСТІ СПІВПРАЦІ З УКРАЇНОЮ: СУЧАСНИЙ СТАН, РИЗИКИ, ПЕРСПЕКТИВИ	275
Харенко А. О., Бурляй А. П., Лементовська В. А. ВИРОБНИЧО-ЗБУТОВА ДІЯЛЬНІСТЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ ЩОДО ЦУКРОВИХ БУРЯКІВ	286
Чернюк Л.Г., Пепа Т.В. СИСТЕМНА ТРАНСФОРМАЦІЯ СОЦІОГУМАНІТАРНОГО ПРОСТОРУ ТА ЇЇ ПРОЯВ ЯК РЕГУЛЯТОРА СТРУКТУРИ ПРОДУКТИВНИХ СИЛ	296
Шевчук О. Д., Овчиннікова К. І. СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ АВТОМАТИЗАЦІЇ ПОДАТКОВОЇ СФЕРИ В УКРАЇНІ	209
Якименко О. В. ВПЛИВ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ НА РОЗВИТОК БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ	316

УДК 631.15/.16:006.83:636.5

ББК 65.052.2

Ставська Юлія Вацлавівна, к
доцент кафедри менеджменту
Вінницький національний аграрний універс

ТЕХНІЧНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЯКОСТІ ПРОДУКЦІЇ АГРАРНОГО СЕКТОРА УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Дослідження присвячено якості продукції як основи для подальшого розвинутого аграрного сектора України. У статті проаналізовано основні аспекти забезпечення якості сільськогосподарської продукції, окреслено системи якості, які створені і застосовують розвинутих країнах світу, а також отриманий ефект від їх запровадження.

Обґрунтовано основні напрями удосконалення управління якістю про сільськогосподарських підприємств за рахунок впровадження технічного регулювання якості. Технічне регулювання якості продукції, в свою чергу, передбачає реорганізацію існуючих стандартів та контролюючих і наглядових органів, що діють в Україні відповідність до технічних регламентів та ринкового нагляду, які діють у розвинутих країнах світу. Крім цього, розглянуто питання усунення технічних бар'єрів, пріоритетним під час створення зони вільної торгівлі між Україною та країнами Європейського Союзу.

Ключові слова: аграрний сектор, глобалізація, управління, технічне регулювання якості.

Літ. 8.

Постановка завдання. Сільськогосподарське виробництво – найважливіша життєзабезпечувальна галузь діяльності людини, яка визначає матеріальний добробут нації, соціальну і політичну стабільність суспільства. Важливим є не тільки кількість виготовленої продукції, але й її якість, яка безпосередньо впливає на здоров'я населення та репутацію країни. Якість продукції стає ключовим ресурсом досягнення успіху і підтримки конкурентних переваг у світі глобалізації бізнесу. В умовах ринку відносин вирішити проблему якості традиційними методами, тобто запровадження найжорсткішого контролю за готовою продукцією практично неможливо, має комплексний, системний підхід на кожному етапі виробництва.

Метою роботи є аналіз тенденцій у стратегічних напрямках та підходів до розвитку технічного регулювання якості продукції аграрного сектора України в контексті глобалізації пошуку перспективних напрямків підвищення ефективності стандартизації та вдосконалення якості і безпечності сільськогосподарської продукції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема управління якістю продукції аграрного сектора займає провідне місце в роботах вітчизняних наук

зокрема Тетера В., Нелепов А., Цициліано О., Момота О.І., М.І. Шаповала, О.О. Школьного, Ф.О. Ярошенка та багатьох інших.

Невирішені частини проблеми. В умовах глобалізації проблема управління та регулювання якості продукції сільськогосподарських підприємств набуває значимості й потребує додаткового вивчення. Пошук способів впровадження та шляхів оптимізації міжнародних систем управління якістю та безпечністю продукції аграрних підприємств обумовили мету і завдання наукового дослідження.

Основна частина. Процес глобалізації стосується всього світу і викликає значний обмін продукцією, це надає нові перспективи для нашої країни. Аспекти якості повинні перетворитися з суб'єктивного сприйняття в світі ринку і об'єктивних критеріїв, які входять до міжнародної і регіональної стандартизації, метрології або організації з акредитації, на досягнення консенсусу, притаманному стандартам. У цих організаціях діють відповідні структури для погодження і взаємного визнання, що набуває рівний статус всім учасникам світової торгівлі.

Промислово розвинені країни покладаються на численні стандарти і технічні регламенти у діяльності, пов'язаній з торгівлею. Якщо країни, що розвиваються, прагнуть вийти на глобальний ринок, то вони повинні мати можливість використовувати стандарти, пов'язані із об'єктами, враховуючи доступ до стандартів технічних регламентів, метрології, випробувань, оцінки якості, сертифікації і акредитації.

Ці елементи входять до компонентів національної інфраструктури якості (QI). Всі компоненти QI мають велике значення для виробництва і торгівлі, і вони тісно пов'язані між собою. Там, де немає нормальної основи для глобальної торгівлі, навіть якщо не існує одного компонента, хоча вони можуть існувати з різними ступенями розвитку [1, с.236].

Україна, яка прагне залучати іноземні інвестиції, зокрема і в галузь аграрного сектора, має враховувати, що інфраструктура, яка охоплює також інфраструктуру якості, є основоположним чинником, який будуть розглядати іноземні інвестори.

Упровадження системи ринкового нагляду відповідно до європейських та міжнародних норм стримується відсутністю технічних регламентів (ТР) і низькими темпами їх розроблення та упровадження.

У контексті приєднання України до Європейського Союзу основною вимогою було вступ нашої країни до Світової організації торгівлі. Основні зобов'язання країни в частині технічного регулювання в рамках членства в СОТ визначені в розділі «Технічні бар'єри в торгівлі» Протоколу про вступ України до СОТ, затвердженого Законом України від 10 квітня 2008 № 250-VI, і передбачають впровадження міжнародних стандартів, норм і правил у цій сфері [2].

Питання усунення технічних бар'єрів було одним з пріоритетних у переговорах про створення зони вільної торгівлі та підготовки до підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.

Глава 3 “Технічні бар’єри у торгівлі” розділу IV “Торгівля і питання пов’язані з торгівлею” проекту Угоди про асоціацію побудована повністю на тому, що спрощення доступу до відповідних ринків сторін ґрунтується на системах технічних регламентів, стандартизації, ринкового нагляду, акредитації та робіт з оцінки відповідності, визначених в Угоді про технічні бар’єри в торгівлі СОТ, а також на зобов’язанні України щодо поступового досягнення відповідності з технічними регламентами ЄС та системами стандартизації, метрології, акредитації, робіт з оцінки відповідності та ринкового нагляду ЄС, викладених у актуальних Рішеннях та Регламентах ЄС. [3].

Додаток III Угоди про асоціацію складається з двох частин: “Горизонтальне законодавство” та “Вертикальне законодавство”.

У частині “Горизонтальне законодавство” усі п’ять основоположних актів європейського законодавства впроваджено в національне шляхом прийняття відповідних законодавчих та нормативно-правових актів:

- закони України: “Про загальну безпечність нехарчової продукції”, “Про державний ринковий нагляд і контроль нехарчової продукції”, “Про акредитацію органів з оцінки відповідності”, “Про стандарти, технічні регламенти і процедури оцінки відповідності”, “Про метрологію та метрологічну діяльність”, “Про відповідальність за шкоду, завдану внаслідок дефекту в продукції”;

- постанови Кабінету Міністрів України: про затвердження опису та правил застосування національного знака відповідності; про затвердження Порядку здійснення процедури призначення органів з оцінки відповідності продукції, процесів та послуг вимогам технічних регламентів; про затвердження Технічного регламенту модулів оцінки відповідності.

У частині “Вертикальне законодавство” на основі 27 актів ЄС прийнято 25 технічних регламентів. Із них введено в дію 18 (інші 7 наберуть чинності у 2014 році (4), 2016 (1), 2018 (1), 2020 (1)). Технічні регламенти встановлюють конкретні процедури оцінки відповідності окремих видів продукції і залежать від ступеня ризику, який може спричинити ця продукція життю, здоров’ю людини, її майну, навколишньому середовищу[4].

Реформування системи технічного регулювання в умовах глобалізації базується на удосконаленні та адаптації національного законодавства (горизонтального та вертикального) з європейським законодавством; приведенні діяльності інституцій згідно з принципами ЄС; гармонізації національних стандартів з міжнародними та європейськими; переходу від обов’язкової сертифікації до оцінки відповідності шляхом впровадження технічних регламентів, розроблених на основі європейських директив Нового та Глобального підходів, удосконалення системи державного нагляду на основі принципів ринкового нагляду, які діють в ЄС; модернізації випробувальних, повірочних, калібрувальних і вимірвальних лабораторій.

Цими положеннями, у тому числі, передбачено, що до основної Угоди про асоціацію між Україною та ЄС як окремий протокол у майбутньому буде додана

Угода про оцінку відповідності та прийнятність промислової продукції (далі – Угода АСАА).

Для забезпечення підписання Угоди АСАА українська сторона має досягти повного узгодження національного законодавства з законодавством ЄС, у тому числі прийняття технічних регламентів на основі європейських директив Нового і Глобального підходів; прийняття гармонізованих стандартів, які є доказовою базою відповідності продукції вимогам технічних регламентів; забезпечення діяльності інституцій (національний орган стандартизації; органи з оцінки відповідності, які мають здійснювати свою діяльність на рівні відповідних органів в ЄС; Національне агентство з акредитації України; органи ринкового нагляду) згідно з європейською практикою.

За виконання цих умов і підписання Угоди АСАА:

- торгівля між сторонами в секторах, які будуть охоплені Угодою АСАА, буде здійснюватися на тих же умовах, які застосовуються в торгівлі країнами-членами ЄС;
- результати оцінки відповідності продукції, яка підпадає під обов'язкове регулювання, будуть визнаватися без вимог їхнього повторення та додаткових процедур.

На сьогодні у зазначеному напрямі здійснено наступне.

З метою забезпечення переходу на європейську систему нагляду за безпечністю продукції в Україні створена система ринкового нагляду, організаційно-правові засади якої регламентують Закони України “Про державний ринковий нагляд і контроль нехарчової продукції”, “Про загальну безпечність нехарчової продукції” та “Про шкоду, завдану внаслідок дефекту в продукції”.

Розроблено нові редакції Законів України “Про стандартизацію” та “Про метрологію та метрологічну діяльність”, з метою приведення діяльності відповідних інституцій згідно з принципами Світової організації торгівлі та ЄС[5].

Розроблено проект Закону України “Про технічні регламенти та оцінку відповідності”, яким передбачається встановити єдині правові, організаційні засади розроблення, прийняття та застосування технічних регламентів і процедур оцінки відповідності, здійснення оцінки відповідності, а також визнати такими, що втратили чинність Закони України “Про підтвердження відповідності”, “Про стандарти, технічні регламенти та процедури оцінки відповідності” та визначити кінцеву дату скасування обов'язкової сертифікації продукції згідно у Декреті Кабінету Міністрів України від 10.05.1993 № 46-93 “Про стандартизацію і сертифікацію”[6].

Загалом в Україні прийнято 43 технічні регламенти, розроблених на основі актів європейського законодавства, у тому числі директив Нового та Глобального підходів, з яких 29 впроваджено.

У тому числі, із 27 актів європейського законодавства, що зазначені у Додатку III Угоди про асоціацію між Україною та ЄС в Україні прийнято 25 технічних регламентів.

Модернізуються та дооснащуються лабораторії, які мають здійснювати випробування на відповідність продукції вимогам технічних регламентів.

Забезпечується розроблення національних стандартів, гармонізованих з європейськими, добровільне застосування яких може сприйматись як доказ відповідності продукції вимогам технічних регламентів.

Кількість європейських стандартів, які необхідно першочергово прийняти в Україні для інтеграції України та ЄС, становить більше ніж 4 тис, з них: 1,3 тис. стандартів вже прийнято в Україні, 3,5 тис. – необхідно прийняти.

Слід зазначити, що на підтримку запланованих реформ у сфері технічного регулювання спрямована як технічна, так і фінансова допомога, яку надає Україні ЄС.

Висновок. З метою розширення кордонів реалізації аграрної продукції вітчизняним сільськогосподарським підприємствам необхідно змінювати існуючу систему якості. Для цього, перш за все, необхідно почати з удосконалення нормативної бази, що має здійснюватись на основі передового досвіду міжнародної та регіональної практики за двома напрямками: удосконалення методології та процедури актуалізації існуючої бази нормативних документів та створення методології та процедур розроблення нових нормативних документів, що відповідають сучасним потребам ринку та суспільства. Таким чином, систему стандартизації можна визнати ефективною, якщо вона забезпечує своєчасне розроблення високоякісних стандартів, що дозволяють уникнути технічних бар'єрів та результативно функціонувати учасники міжнародного ринку.

Список використаних джерел

1. Момот О. І. Менеджмент якості та елементи системи якості : навч. посіб. / Момот О. І. – К. : ЦУЛ, 2007. – 368 с.
2. Угода про технічні бар'єри в торгівлі Світової організації торгівлі // Результати уругвайського раунду багатосторонніх торговельних переговорів: Тексти офіційних документів. — К.: «Вимір», Секретаріат Міжвідомчої комісії з питань вступу до СОТ. — 1998. — 520 с.
3. Угода про партнерство та співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами від 14.09.1994 [Електронний ресурс]: Ратиф. Законом України від 10.11.1994 № 237/94-ВР. - Режим доступу <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show>
4. Програма інтеграції України до Європейського Союзу [Електронний ресурс]: Схвал. Указом Президента України від 14.09.2000 № 1072. - Режим доступу <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show>
5. Тетера В. Гармонізація нормативної бази на основі сучасних міжнародних та європейських стандартів / В. Тетера, А. Нелепов, О. Цициліано // Стандартизація, сертифікація, якість. — 2008. — №3. — С. 40—46.
6. Державна програма стандартизації на 2006—2010 роки [Електронний ресурс]: Режим доступу: www.zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/law

7. Зелена книга. Про політику адаптації національного законодавства у сфері технічного регулювання та споживчої політики до європейських вимог. — К.: Держспоживстандарт України, 2006. — 80 с.

8. Біла книга. Про політику адаптації вітчизняного законодавства в галузі норм і стандартів до європейських вимог. — К.: Держспоживстандарт України, 2006. — 64с.

Список джерел в транслітерації / References

1. Momot O. I. Menedzhment yakosti ta elementy systemy yakosti : navch. posib. / Momot O. I. — К. : TsUL, 2007. — 368 s.

2. Uhoda pro tekhnichni bariery v torhivli Svitovoi orhanizatsii torhivli // Rezultaty uruhvaiskoho raundu bahatostoronnikh torhovelnykh perehovoriv: Teksty ofitsiinykh dokumentiv. — К.: «Vymir», Sekretariat Mizhvidomchoi komisii z pytan vstupu do SOT. — 1998. — 520 s.

3. Uhoda pro partnerstvo ta spivrobitnytstvo mizh Ukrainoiu i Yevropeiskymy Spivtovarystvamy ta yikh derzhavamy-chlenamy vid 14.09.1994 [Elektronnyi resurs]: Ratyf. Zakonom Ukrainy vid 10.11.1994 # 237/94-VR. - Rezhym dostupu : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show>

4. Prohrama intehratsii Ukrainy do Yevropeiskoho Soiuzu [Elektronnyi resurs]: Shkval. Ukazom Prezydenta Ukrainy vid 14.09.2000 # 1072. - Rezhym dostupu : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show>

5. Tetera V. Harmonizatsiia normatyvnoi bazy na osnovi suchasnykh mizhnarodnykh ta yevropeiskykh standartiv / V. Tetera, A. Nelepov, O. Tsytsyliano // Standartyzatsiia, sertyfikatsiia, yakist. — 2008. — #3. — S. 40—46.

6. Derzhavna prohrama standartyzatsii na 2006—2010 roky [Elektronnyi resurs]: Rezhym dostupu: www.zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/law

7. Zelena knyha. Pro polityku adaptatsii natsionalnogo zakonodavstva u sferi tekhnichnogo rehuliuвання ta spozhyvchoi polityky do yevropeiskykh vymoh. — К.: Derzhspozhyvstandart Ukrainy, 2006. — 80 s.

8. Bila knyha. Pro polityku adaptatsii vitchyznianoho zakonodavstva v haluzi norm i standartiv do yevropeiskykh vymoh. — К.: Derzhspozhyvstandart Ukrainy, 2006. — 64s.

АННОТАЦИЯ

ТЕХНИЧЕСКОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ КАЧЕСТВА ПРОДУКЦИИ АГРАРНОГО СЕКТОРА УКРАИНЫ В КОНТЕКСТЕ ГЛОБАЛИЗАЦИИ

Ставская Юлия Вацлавовна, к.э.н.,
доцент кафедры менеджмента ВЭД

Винницкий национальный аграрный университет

Исследование посвящено качеству продукции как основы для дальнейшего развития аграрного сектора Украины. В статье проанализированы основные аспекты

обеспечения качества сельскохозяйственной продукции, обозначены системы качества, которые созданы и применяются в развитых странах мира, а также полученный эффект от их внедрения.

Обоснованы основные направления совершенствования управления качеством продукции сельхозпредприятий за счет внедрения технического регулирования качества. Техническое регулирование качества продукции, в свою очередь предусматривает реорганизацию существующих стандартов, контролирующих надзорных органов, действующих в Украине в соответствии с техническими регламентами и рыночного надзора, действующих в развитых странах мира. Кроме этого, рассмотрены вопросы устранения технических барьеров, являющихся приоритетным при создании зоны свободной торговли между Украиной и странами Европейского Союза.

Ключевые слова: аграрный сектор, глобализация, управление, техническое регулирование, качество.

ANNOTATION

THE TECHNICAL QUALITY CONTROL OF AGRICULTURE OF UKRAINE IN THE CONTEXT OF GLOBALIZATION

Stavskaya Y.V., PhD of management
Vinnytsia National Agrarian University

The article deals with the products quality as the basis of the further development of the agriculture production enterprises of Ukraine. This article has analyzed the main aspects of the quality of agricultural products, outlines the quality systems, created and used in developed countries and the resulting effect on their implementation.

The basic directions of improvement of quality control agricultural products through the introduction of technical quality control. The technical quality control of agricultural products involves the reorganization of existing standards and regulatory and supervisory authorities, acting in Ukraine in accordance with the technical regulations and surveillance, operating in developed countries. In addition, the question of elimination of technical barriers is a priority when creating a free trade area between Ukraine and the European Union.

Keywords: agriculture, globalization, management, technical regulations, quality